ABONAMENT OPŁACONY POCZTOWA OPŁATA RYCZAŁTEM

Rok IV. Kraków, wtorek 15 listopada 1921. Nr. 298

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7. Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Pocz. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać wprost do Administracyi. Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 11½ do 12 w południe.

Cena Nru 20 M.

Prenumerata: w Krakowie i prowincyi mies. 470·—, kwart. 1410·—
w Krakowie z odnoszeniem do domu 530·— „ 1590·— „
Na prowincyi: z przesyłką poczt. 530.— „ 1590·— „
Za granicą: z przesyłką pocztową 650·— „ 1950·— „
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 10·— Mk., wiersz nonpareil 1-szpalt. Mk 50. Nadesłane Mk 75·—. Wiersz nonparelowy 1 szp. w tekście Mk 95·—. Wiersz nonp. 1 szpalt. na 1. stronie 120 Mk. Ceny ogłoszeń zagranicznych o 100 proc. droższe.

Termin wyborów wileńskich w nadchodzącym tygodniu.

Wilno. PAT. Tutejsze czynniki urzędowe spodziewają się oznaczenia terminu wyborów w nadchodzącym tygodniu.

Wniosek rządu do Sejmu w sprawie wileńskiej.

Warszawa. PAT. Rada ministrów na posiedzeniu w niedzielę dnia 13 bm., obradowała nad tem, czy wniosek rządu do sejmu w sprawie wileńskiej podany będzie w formie rezolucyi, czy też w formie projektu ustawy. Zgodzono się na formę rezolucyi i ustalono zasadnicze jej punkty. Tekst zaś polecono opracować przedstawicielom prezydyum rady ministrów, ministerstwa spraw zagranicznych i ministerstwa spraw wewnętrznych. Opracowany projekt przedstawiony zostanie na poniedziałkowem posiedzeniu rady ministrów.

Otwarcie konferencyi waszyngtońskiej.

Waszyngton. PAT. Ag. Havasa donosi: O godzinie 10'30 otwarto konferencyę waszyngtońską. Pierwsza przybyła delegacya francuska o godzinie 10-ej, poczem przybyli reprezentanci innych państw. Delegacya amerykańska weszła na salę wprowadzona przez Hughesa, który zajął miejsce przy stole, mając po prawej stronie Lodgego, Roota i Underwooda. Delegacya francuska i japońska zajęły miejsce po prawej ręce przedstawicieli amerykańskich, zaś angielska i włoska po lewej ręce. Delegacya chińska, belgijska, holenderska, portugalska usiadły dookoła stołu, ustawionego w podkowę. O godzinie 10'30 wszedł na salę Harding witany oklaskami. Hughes udzielił głosu Hardingowi, który oświadczenie odczytał powolnym głosem, podkreślając punkta, o które mu najwięcej chodziło. Przemówienie Hardinga było przerywane oklaskami. Członkowie kongresu, znajdujący się na galeryi, naprzeciwko prezydenta, powitali przemówienie jego burzliwymi oklaskami. Po wygłoszonem przemówieniu Harding uścisnął rękę Brianda, poczem opuścił salę. Następnie zabrał głos Hughes i oświadczył, że języki angielski i francuski będą językami urzędowymi, za co Briand złożył mu podziękowanie.

Przemówienie prez. Hardinga.

Waszyngton. PAT. (Havas). Prezydent Harding przemawiając na otwarciu konferencyi powiedział w dalszym ciągu, że wszyscy powinni przejąć się duchem zgody, zdobyć się na dobrą wolę i ofiary, nie schodząc z drogi prawa, nie ograniczając wolności, nie kwestyonując dawnych aspiracyi, nie osłabiając wreszcie dążności narodowych, a to w tym celu, aby korzystać ze szczęśliwego pokoju przy jednoczesnem uznaniu różnych podstaw i różnych sytuacyi. Cały świat żywi tesame zamiary, co Stany Zjednoczone, to znaczy, pragnie ograniczenia zbrojeń i uniknięcia wojny. Na koniec Harding powitał członków konferencyi dając wyraz wierze, że praca będzie uwieńczona pomyślnymi wynikami. Konferencya będzie mieć niezatarty wpływ na przyszłość świata. Każdy rozsądny człowiek zastanawiając się nad kosztami, jakie spowodowała wojna oraz jakie pociągnęły dalsze zbrojenia, pragnie zmniejszyć przyczyny tych kosztów i pieniądze wydane na dokonanie zniszczenia obrócić na stworzenie dla następnych pokoleń bardziej podniosłych ustaw. Witam serdecznie członków konferencyi zgromadzonych dookoła jednego stołu.

Hughes o ograniczeniu zbrojeń morskich.

Waszyngton. PAT. (Havas.) Na inauguracyjnem posiedzeniu konferencyi Hughes wygłosił przemówienie, w którem zakreślił w ogólnych liniach projekt ograniczenia zbrojeń morskich. Projekt ten wnosi: 1) nierozpoczynanie budowy nowych okrętów, oraz zaniechanie już rozpoczętej budowy dalszych okrętów i klasy przewidzianej w programie zbrojeń morskich, 2) wycofanie starszych okrętów, 3) uwzględnianie obecnej siły zbrojnej zainteresowanych mocarstw. Powyższa propozycye powitali członkowie kongresu i parlamentu burzą oklasków. Następnie Hughes przedstawił w miejsce dawnego programu nowy, postanawiający, że w ciągu 10 najbliższych lat nie można budować żadnych okrętów I klasy. Maksimum tonażu uzupełniającego na podstawie tych 10 lat ma wynosić dla Ameryki i Anglii po 500.000 ton dla Japonii 300.000 ton. Okręty I klasy wybudowane przed [illegible] o tonażu nie przekraczającym 35.000 ton. Po przemówieniu Hughesa przedstawiciele parlamentu domagali się, aby przemówił Briand. Zaskoczony tem Briand zaimprowizował przemówienie, w którem zaznaczył, że po otrzymaniu zaproszenia od Hardinga Francya odpowiedziała natychmiast dając dowód wdzięczności dla Stanów Zjedn. i ujawniając, iż gorącem jej pragnieniem jest współpraca w każdem dziele, które zmierza do zabezpieczenia i ostatecznego utrwalenia pokoju. Następnie Briand przypomniał, że Stany Zjedn. udzielały Francyi pomocy i przyczyniły się w ten sposób wraz z mocarstwami sprzymierzonemi do ocalenia jej niezawisłości. Francya wie lepiej niż ktokolwiek inny, co kosztuje wojna i nienawidzi jej, a pragnie jedynie pokoju. Na koniec Briand złożył podziękowanie Stanom Zjedn. za zaproszenie, które jest dowodem, że mimo pełnej jadu propagandy Stany nie uwierzyły, jakoby Francya była krajem żądnym zdobyczy i zaznacza, że jeśli jutro bezpieczeństwo Francyi będzie zapewnione, Francya będzie gotowa powiedzieć: precz z orężem. Przemówienie Brianda przyjęte ogólnymi długo nie milknącymi oklaskami.

Plan rozbrojenia morskiego.

Paryż. PAT. Radio. Plan rozbrojenia morskiego zarysowuje się już realnie na konferencyi waszyngtońskiej. Polegać on będzie na zawarciu konwencyi specyalnej między Japonią, Stanami Zjednoczonemi i Anglią, najpierw na zasadzie zaprzestania nowych zbrojeń, z uwzględnieniem bezpieczeństwa interesów państwowych. Zasadą podstawową będzie równorzędność flot angielskiej i amerykańskiej. Przyjęta będzie norma floty proporcyonalnie do długości wybrzeży. Trzy mocarstwa w określonym peryodzie zgodzą się nie budować nowych statków, wyjąwszy wymianę starych typów na nowsze. Dalsze szczegóły planu ograniczenia zbrojeń morskich przewidują określoną ilość tonażu każdego z mocarstw proporcyonalnie do stanu uznanego wzajemnie. Dla Stanów Zjednoczonych i Anglii przewidzianych jest 500.000 ton, dla Japonii 300.000 ton. Co do Francyi i Włoch zapadną osobne uchwały, odpowiadające interesom tych państw, w myśl tej samej zasady. Plan amerykański dopuszcza wolność awiatyki morskiej. Według tego planu Wielka Brytania zaprzestanie budowy 4 nowych pancerników typu King George, Japonia dwóch pancerników i czterech krążowników, a Stany Zjednoczone budowy 15 pancerników, będących w robocie.

Angielscy mężowie stanu za współpracą z Japonią.

Waszyngton. PAT. (Havas). Mimo opozycyi Kanady, objawionej na konferencyi dominiów, angielscy kierujący mężowie stanu postanowili utrzymać nadal współpracę z Japonią, ponieważ ten przyjaciel uważałby wypowiedzenie mu przymierza za nielojalne i niepolityczne. Przymierze z Anglią jest najlepszym krokiem ochrony Australii przeciwko ewentualnym atakom ze strony japońskiej.

Nowy premier japoński.

Tokio. PAT. Ag. Havasa donosi: Baron Koreldyo Takaaki został mianowany prezydentem ministrów.

Przejęcie departamentu sprawiedliwości b. dz. pruskiej przez ministra sprawiedliwości.

Poznań. PAT. Dziś w południe odbył się uroczysty akt przejęcia departamentu sprawiedliwości b. dzielnicy pruskiej przez ministra sprawiedliwości p. Sobolewskiego, który przybył specyalnie do Poznania. Po nabożeństwie w kaplicy b. zamku cesarskiego, odprawionem przez ks. Maryśkiewicza, nastąpił akt przejęcia wobec licznie zebranych przedstawicieli społeczeństwa poznańskiego. Uroczystość rozpoczęła się krótkiem przemówieniem ministra b. dzielnicy pruskiej Wybickiego, poczem zabrał głos minister sprawiedliwości p. Sobolewski, mówiąc co następuje: Czuję się szczęśliwym, że danem mi było w dniu dzisiejszym imieniem Rzeczypospolitej polskiej objąć zarząd wymiaru sprawiedliwości nad ziemią tutejszą. Uważam jednak, że uroczystość dzisiejsza nie miałaby racyi bytu, gdyby dotyczyła jedynie przejęcia pewnej agendy na zewnątrz. Następnie przemawiał wiceminister Seyda, kreśląc historyę sądownictwa polskiego od czasów wyzwolenia z pod panowania niemieckiego. Uroczystość zakończył podniosłem przemówieniem prezes sądu p. Franciszek Nowodworski.

Koszta decyzyi górnośląskiej.

Katowice. PAT. Wedle doniesienia z Genewy sekretaryat rady Ligi narodów ustalił koszta decyzyi Górnego Śląska na 65 milionów marek niemieckich. Koszta te rozłożone będą procentowo między Niemcy i Polskę.

Konferencya międzysojusznicza w sprawie przejęcia przez Polskę kolei na obszarze jej przyznanym.

Katowice. PAT. Z Opola donoszą, że komisya międzysojusznicza zwołała do Opola konferencyę wstępną w sprawie przejęcia przez Polskę kolei na obszarze, jej przyznanym. W konferencyach tych weźmie udział przedstawiciel komisyi międzysojuszniczej Perretz oraz przedstawiciele polskich władz kolejowych.

Jak zwalczać komunizm?

Kraków, 14 listopada

(y) Wynik ostatnich wyborów do Kas chorych w Warszawie, gdzie listy komunistyczne uzyskały największą ilość głosów, oraz ostatnie aresztowanie kongresu komunistycznego w klasztorze świętojurskim we Lwowie, zastanowiły sfery rządzące. Agitacya bolszewicka, zmierzająca do obalenia istniejącego porządku społecznego nie ustaje, lecz przeciwnie przybiera na sile. Jest to faktem niezbitym, a społeczeństwo nasze zdoła skutecznie stawić opór grożącemu niebezpieczeństwu tylko przez wyciągnięcie z tego faktu rozumnych konsekwencyi

Kiedy na posiedzeniu komisyi prawniczej Sejmu zjawiła się propozycya, by opracować ustawę wyjątkową przeciw komunistom, komisya propozycyę tę zgodnie z opinią ministerstwa sprawiedliwości odrzuciła i zaleciła stosowanie przeciw komunistom ogólnie obowiązującego kodeksu karnego. Odrzucając myśl ustawy wyjątkowej, kierowała się komisya zasadą, że podstawą praworządności jest stosowanie jednakiej sprawiedliwości dla wszystkich obywateli państwa. W państwie prawdziwie demokratycznem stosowanie ustaw wyjątkowych nie powinno mieć miejsca. Przypominamy sobie, że kiedy w sejmie pruskim wniesiono ustawę przeciw Jezuitom, oddali swe głosy przeciw ustawie razem z katolickiem centrum... socyaliści niezależni, których chyba nie można posądzać o sprzyjanie Jezuitom. Głosowali oni przeciw ustawie jako zwolennicy szczerej demokracyi, która wyklucza posługiwanie się jakąkolwiek ustawą wyjątkową, skierowaną czy to przeciw grupie politycznej, czy też wyznaniowej lub narodowej w państwie

Większość Sejmu uchwaliła jednak wniosek nagły pos. Skulskiego, by komisya powtórnie rozpatrzyła sprawę ustawy wyjątkowej przeciw komunistom.

Czy większość Sejmu chce stosować wobec komunizmu tezę, że „kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie“? Wiadomą jest bowiem rzeczą, że bolszewicy w Rosyi oparli cały swój ustrój państwowy na samych ustawach wyjątkowych. Wykluczenie od rządów wszystkich partyi, nie wyznających programu komunistycznego, odebranie prawa głosowania nieproduktywnym zawodom pozbawienie kardynalnych praw obywatelskich, wszystko to są ustawy wyjątkowe, skierowane przeciw większości społeczeństwa rosyjskiego. Demokratyczny rząd polski nie powinien się takimi środkami posługiwać, nawet w walce z komunizmem. Proponowana przez ministerstwo spraw wewnętrznych ustawa wyjątkowa nie wyklucza również nadużyć prowincyonalnych kacyków, którzy na podstawie swych domysłów mogą prześladować na mocy tej ustawy także ludzi, z komunizmem nic wspólnego nie mających. Dlatego też koniecznem jest pozostawienie karania wichrzycieli przeciw państwu w rękach sądownictwa na podstawie wystarczających zupełnie ustaw karnych.

Będąc zdecydowanymi przeciwnikami zgubnych haseł komunistycznych, nie możemy nie wyrazić obawy, że właśnie zwalczanie ich specyalnemi ustawami będzie mogło stanowić dla komunistów znakomity środek agitacyjny, wiadomem jest bowiem, że każda prześladowana idea zyskuje sobie szerokie koła zwolenników właśnie dzięki temu prześladowaniu. Przyjęcie zasady ustaw wyjątkowych jest naśladownictwem systemu, na którem opierają się... sowiety i skrajna reakcya prawicowa, jak ongi Prusy przeciw Polakom. Miecz to obosieczny.

Zdrowa gospodarka państwowa i ustawiczne uświadamianie społeczeństwa powinno być bronią przeciw destrukcyi bolszewickiej; im zaś powinien przyjść z pomocą kodeks karny, gdzie tego zachodzi potrzeba, nie zaś ustawa wyjątkowa.

Statystyczne daty gospodarcze z Palestyny.

Kraków, 14 listopada.

Palestyński współpracownik Ż. C. P. donosi: Dotychczasowy kierownik działu handlowego w rządzie palestyńskim, Harari złożył ogólne sprawozdanie z ubiegłego roku (od 1 kwietnia 1920, do 31 marca 1921). Ze sprawozdania tego wyjmujemy niektóre daty. Liczby opierają się na urzędowych szacowaniach, które można przyjąć, jako dość dokładne, jeżeli uwzględnimy prymitywny jeszcze stan statystyki palestyńskiej) Według tych dat obejmuje Palestyna około 3000 mil. kwadratowych obszaru, 700000 mieszkańców, z których trzecia część mieszka w 22 mniejszych miastach i większych wsiach. Chociaż warunki krajowe są jeszcze dość prymitywne, zaczyna się mimoto zastosowywać nowe metody, aby doprowadzić do większego rozwoju kraju. Brak jeszcze mieszkańców i pracy, kapitału i handlu, lecz okręgi wiejskie nie mają więcej potrzeb, jak te, które sam wydaja.

Co dotyczy publicznych długów, to część palestyńskich dochodów — tak jak w innych krajach, które należały do państwa tureckiego — jest zużyta dla pokrycia publicznych długów. Zamiast tego ustalił układ w Sevres roczną sumę, która wynosi 200000 Ł. Po ratyfikacyi mandatu powinno się wyznaczyć pewną pożyczkę dla pokrycia najważniejszych inwestytur. Co się tyczy dochodów i rozchodów to obejmuje rok finansowy czas od 1 kwietnia do 31 marca. Ponieważ kraj przeszedł od 1 lipca 1920 z zarządu wojskowego do cywilnego, nie oddają liczby za okres 1920 na 21 prawdziwego stanu rzeczy. Dokładniejsze daty możemy widzieć w budżecie, przedstawionym na rok 1921. 22. Według tego budżetu wynoszą dochody 2214047 f. szt., a rozchody 2286123 f. szt., a więc deficyt wynosi 72080 f. szt. Rok 1920 21 powinien być zamknięty nadmiarem 75000 f. szt., który powinien pokryć wspomniany deficyt.

Co dotyczy podatków, to obowiązuje przeważnie turecki system podatkowy. Co do ruchu pieniężnego, to w Palestynie niema jeszcze giełd dla papierów wartościowych i towarów. W pierwszej połowie r. 1920 próbowali bogaci kupcy spekulować markami, rublami i innemi walutami, które straciły swą pierwotną wartość. Na razie niema jeszcze jednolitego systemu monetarnego. Ustawowymi środkami płatniczymi są: weksle banku egipskiego i jak również egipskie monety złote, srebrne i niklowe. Następujące banki otworzyły w większych miastach Palestyny filie: Bank angielsko-egipski, Anglo-Palestine Bank, Banco di Roma, Credit Lyonais i cesarsko-otomański bank. Użyczanie pożyczek prywatnych jest rozpowszechnione w ten sposób, że dłużnik oddaje część swojego zboża po niższej niż na targu cenie. Rząd uważa to użyczanie takich pożyczek za konieczność i na ten cel ustanowił 350 tysięcy jako krótkoterminową pożyczkę na 6½%. Położenie gospodarcze w Palestynie ucierpiało podczas ogólnego kryzysu wojennego, chociaż skutki wojny były w Palestynie mniejsze niż w innych krajach przemysłowych.

Handel prowadzi się głównie z Anglią, Egiptem Transjordanią i Syryą, lecz wszystko wskazuje na ożywienie handlu z Niemcami i Austryą. W ostatnich czasach po podpisaniu pokoju w Sevres dokonały się pewne ułatwienia w udzielaniu koncesyi w celu wykorzystania płodów mineralnych, chociaż dawniejsze ograniczenia musiały dalej jeszcze zostać. Sprawozdanie zawiera dalej spis najważniejszych zarządzeń w ciągu roku.

Sieć kolejowa obejmuje około 1000 klm, z których najważniejsze punkty: Kantara—Hajfa, Rafa—Berseba, Jaffa—Jeruzalem (wszystkie szerokotorowe), Haifa—Akka, Hajfa—el Chama (wąskotorowe). Czasowy most na kanale sueskim będzie zastąpiony z początkiem roku 1922 przez okręt przewozowy, który przewozi wagony przez kanał Sueski. Taryfa personalna i transportowa wynosiła tego roku większą sumę, aby pokryć zwiększone wydatki, lecz nie przewyższa egipskiej; z oczekiwanem obniżeniem cen węgla powinno się obniżyć i te taryfę. Elektryfikacya kolei jest brana poważnie pod rozwagę w związku z projektem Ruthenberga. Elektryfikacya kolei Jaffa—Jerozolima wymaga 4 milionów, kolei Haifa—Zemach około 3 miliony kilowat. godzin. W ciągu roku robiono próby z lokotraktorami, aby obciążyć głównym drogom kolejowym. Palestyna nie posiada jeszcze tramwajów. Automobile ciężarowe są często w użyciu i posiadają jeszcze wielką przyszłość w Palestynie, lecz drożyzna benzyny przeszkadza większemu rozwojowi. Porty Jaffy i Hajfy tworzy pobrzeże otwarte nieochronione przed wiatrem. Z powodu braku należytej głębokości muszą być wyładowane towary z okretów do mniejszych lodzi co przyczynia się do zwiększenia kosztów. Liczba okrętów wynosi 1720 okrętów parowych o pojemności 809033 t. (w roku 1920 było 357 o pojemności 466714 t. 2824 o pojemności 28898 t. (1919. 20 było 2742 o pojemności 18730 t.) Co się tyczy lotnictwa to urządzono w Ramleh wojskową stacyę lotniczą natomiast niema żadnego ruchu prywatnego. Poczta telegraf i telefon rozwijają się coraz więcej.

W Palestynie jest około 2 miliony hektarów ziemi uprawnej, z których tylko około 320 może być uprawianych na oziminę a 200000 na letnie. Bardzo mało ziemi może być uprawiane i w zimie i w lecie. Ilość ziemiopłodów jest szacowana na 593 kg. pszenicy, 363 kg. jeczmienia, 401 kg. grochu i 360 kg. soczewicy na hektar. Rybołostwo jest popierane przez rząd; są również widoki uzyskania ryb, soli i oliwy dla przyspieszenia przemysłu konserwowego. Bogactwo mineralne kraju nie zostało jeszcze dostatecznie zbadane. Jest wystarczająca ilość kamieni do budowy. Syndykat kamieniarzy podjął próbę w Atlit i Betlehem z maszynami do tłuczenia kamieni. Widoki uzyskania ropy nad Morzem Czarnem w Hebronie i Hajfie zwróciły na się uwagę towarzystwa Standart

DAWID SZYMONOWICZ.

Ben-Arci.

7 Ciąg dalszy.

Ben-arci wystawił głowę przez okno, tak, że twarzy jego nie widziałem, tylko głos słyszałem. Zdawało mi się, że wygłaszał swą mowę do drzew:

– Wszeteczeństwa narodu! Zdaje mi się, że nie było drugiego takiego proroka, jak Ezechiel, któryby z taką bezwzględnością odkrył nagość narodu i z taką odwagą odsłonił najstraszniejszą jego ułomność. Rozpusta i cudzołostwo, namiętności i żądze – oto są owe rozpalone rózgi żelazne, któremi prorok ciągle smaga grzbiet swego narodu. To jest największy z grzechów narodu, to jest najbardziej charakterystyczna ułomność jego duszy! Przecież rozpustnica budzi w nas wstręt szczególnie przez to, że zabiła w sobie uczucie bezpośrednie, uczucie niewinne i naturalne, że „oddaje się każdemu przechodniowi“, że oddaje się wszystkim, wszystkim, ale bez miłości, bez świętego i oczyszczającego ognia. Stępienie uczucia naturalnego bezpośredniego — jest najgorszą plagą, jaką [illegible] zostaliśmy podczas naszych długich [illegible] tułaczek. Tak było „wśród wygnańców“ za Ezechiela, tak jest na wygnaniu za naszych czasów. Ofiarujemy życie, honor, duszę, każdemu, kto na nas palcem kiwnie lub okiem mrugnie. Nienawidzimy bez nienawiści, kochamy bez miłości, oddajemy się każdemu, ale bez ognia wewnętrznego, bez owego ognia świętego i oczyszczającego...

Ben-arci odskoczył nagle od okna, podniósł głos, zbliżył się do mnie i utkwił we mnie swe niebieskie, głębokie oczy:

— Ale ponad morzem wszeteczeństwa i rozpusty, morzem naśladownictwa i tępości, które falowało dookoła, wznosiła się także wówczas wieża świetlana, wieża czystości i silnego uczucia. Przecież „wśród wygnańców“ był wtedy i on, Ezechiel ben Buzi Hakohen, w którym zachowała się w całej swej sile oryginalność narodu. Przez niewidzialne korzenie wessał z dalekiej ziemi, od której został oderwany, wszystkie utajone soki, których potrzebował do swego rozwoju i ta samotna roślina, która pod względem swej swoistości i mocy była jedyną wśród tysiecy roślin rozpustnych, odniosła przecież wkońcu zwycięstwo nad tymi tysiącami! Przecież tysiące owych rozpustnych roślin wyrwane zostały z narodu, znikły bez śladu, a pojedyncza i swoista roślina zaszczepiona została wkońcu „na górze wzniosłej Izraela“, „wydała gałęzie i owoce“ i stała się potężnym cedrem, „w cieniu zaś jego gałęzi gnieżdżą się wszystkie ptaki skrzydlate“.

Głos Ben-arci'ego stawał się powolniejszy i uroczystszy. Zdawało się, że mówi sam do siebie:

— Tak, milszy mi Ezechiel od wszystkich proroków żydowskich. On jest najpotężniejszy, najnaturalniejszy, najoryginalniejszy ze wszystkich. Mimoto, że żył na wygnaniu, był cały przepojony sokami ojczyzny; chociaż jego fantazya bujała w niebiosach, był cały przyrośnięty do gleby i chociaż widział naród w całym jego upadku i upodleniu, widział także na jawie odrodzenie narodu i „czternaście lat po zburzeniu miasta, w tensam dzień“ zaniesiony został „w widzeniu Bożem do ziemi Izraela“ i widział budowy świątyni ze wszystkimi najdrobniejszymi szczegółami... On umiał nienawidzieć, umiał kochać, umiał marzyć i mieć wizye...

Ben-arci śmiał się przez chwilę, poczem dodał:

— Dziwi mnie, że dotychczas nie zwracamy należytej uwagi na pewien dziwny fakt. Przecież ci, co potwierdzają golus, nie są tylko płodem naszej generacyi. Przecież takich było wielu we wszystkich czasach i epokach naszych dziejów. Przecież proroków, którzy wygłaszali fałszywe widzenia przed chętnymi do fałszu słuchaczami, „aby uśmiercać dusze, które nie umierają i ożywiać dusze, które nie żyją“, nie brakło u nas w żadnem pokoleniu: przecież na nich i Ezechiel

Oil Co., które w tych okolicach chce otrzymać koncesyę rządu tureckiego. Co się tyczy sił wodnych, mogłaby realizacya projektu Rutenberga oznaczać kolosalny postęp dla kraju. Odnośnie do drożyzny można stwierdzić podwyżkę 200 proc. w porównaniu do cen z roku 1913. 14. Kwestya mieszkaniowa przybrała zwłaszcza w wielkich miastach bardzo drażliwą formę. Rząd stara się zapobiedz złemu przez wyznaczenie maksymalnych czynszów. Naogół można stwierdzić, że gospodarcze położenie poprawiło się znacznie w kraju, w ciągu zaś roku dalsza poprawa niewątpliwie będzie postępywała. Cło wynosi 11 proc. ad valorem dla wszystkich towarów importowanych z zagranicy względnie 8 proc., jeśli towary pochodzą z Egiptu lub Turcyi. Tytoń ma odrębną skalę cłową. Dla materyałów budowlanych i bydła prócz kóz wynosi cło 3 proc. Wolne od cła są maszyny gospodarcze i wyroby drukarskie. Cło eksportowe wynosi 1 proc. z wyjątkiem starożytności, których cło wynosi 10 proc. Ustęp końcowy zajmuje się dokładną statystyką emigrantów wedle ilości płci, zawodu, pochodzenia znajomości językowych itd.

Przegląd polityczny.

O niezależność Egiptu.

Toczące się od dłuższego czasu rokowania między rządami egipskim i angielskim weszły w okres krytyczny. Anglia poczyniła znaczne ustępstwa, mające na celu jeśli nie całkowicie zniesienie protektoratu, to w każdym razie znaczne jego ograniczenie, w formie uznania niezawisłości Egiptu i zawarcia umowy związkowej. Egipt miał znaleść się w tym stosunku do Anglii, co inne dominia, jak np. Australia, Kanada itd. To było zasadniczem żądaniem Egipcyan. W czasie rokowań jednak Anglia postawiła dwa warunki, które rząd egipski uważa za niegodzące się z zasadą niezawisłości: kontrolę angielską nad ruchem kolejowym i samolotowym oraz ochronę cudzoziemców. Delegacya egipska, bawiąca obecnie w Londynie z prezydentem ministrów Adlypaszą na czele, oświadczyła, że układu z takiemi zaostrzeniami podpisać nie może. Agencya Reutera donosi, iż rząd angielski zdecydowany jest cofnąć wszystkie propozycye ustępstw, poczynionych Egiptowi. Na razie sprawa utknęła na martwym gruncie.

Wiadomości artystyczne i literackie.

Amerykański Barbusse. John des Passos w swem dziele „Three Soldiers" przedstawia nam obraz osnuty na tle stosunków wojennych z punktu widzenia czysto-amerykańskiego. „Three Soldiers" to „Le feu" Barbussea transplantowane na grunt amerykański, autor zdziera niemiłosiernie zasłonę z t. zw. romantyki wojennej i przedstawia nam, jak broń potrafi skłonić człowieka do najgorszych czynów.

Zgon Francisca Pradilli. Mistrz nowoczesnego malarstwa hiszpańskiego Francisca Pradilla umarł w Madrycie w 73 roku życia. Był twórcą wielkich historycznych scen i wspaniałych malowideł dekoracyjnych, jako rozsławiony malarz życia hiszpańskiego ludu, i jako kierownik hiszpańskiej akademii w Rzymie, wreszcie jako długoletni dyrektor muzeum madryckiego osiągnął Pradilla najwyższe poważanie i uznanie w swym kraju. Podziwiano szczególnie u tego artysty wirtuozostwo i wdzięk jego wspaniałych kolorytów.

„Zaczarowany flet" Mozarta z dekoracyami kubistycznemi. Dyrektor teatru narodowego w Weimarze Eugen Mehler wpadł przy inscenizacyi arcydzieła mozartowskiego na pomysł, aby na modłę kubistyczną uniezależnić akcyę od miejsca lecz przenieść ją w kraj fantazyi. Tła do poszczególnych scen dostarczyła mu forma i barwa. Nie widać już więcej „gaju" lub „świątyni" czy też „okolicę skalnę" lecz można było odczuć nastrój lasu czy świątyni. Zmierza to do tego, aby oko nie było zajęte zwracaniem uwagi na część dekoratywną, lecz, aby się skoncentrowało swą uwagę na dźwięki i słowa, a wrażenie całości zyskuje na jednolitości. — Ta kubistyczna próbka spotkała się z powszechnem uznaniem.

Nowy Przegląd literatury i sztuki przekształcił się w „Przegląd Warszawski". (Rok I. Nr. 1. Październik 1921.) Redakcyę objął Wacław Borowy, treść zeszytu stanowi: Stefana Kołaczkowskiego „O prostocie", prof. Wład. Folkierskiego „U progu siódmego wieku (Postać i znaczenie Dantego.), prof. Ign. Chrzanowskiego pomiędzy „Dziadów częścią trzecią a Boską komedyą", Eugeniusza Kucharskiego „Jabłoń gwiazd w „Anhellim", Zygmunta Łempickiego „Z zagadnień empirycznej filozofii historyi", Eugeniusza Małaczewskiego „Miłosierdzie ziemi" (nowela), Władysława Orkana „Nad morzem polskiem". Zeszyt kończy kronika i przegląd ostatnich czasopism i książek z wszystkich gałęzi nauki i literatury.

—oo—

Znaczenie przemysłu górnośląskiego dla Polski.

Katowice. (E. E.) Naczelnik wydziału górniczego przemysłu i handlu przy naczelnej Radzie ludowej, inż. dr. Józef Kiedroń, w rozmowie z przedstawicielem agencyi E. E. udzielił następujących wyjaśnień o znaczeniu przemysłu górnośląskiego dla Polski w jego stanie obecnym. Kopalnie węgla na G. Śląska pracują obecnie normalnie. Węgiel górnośląski idzie przeważnie do Niemiec, troche węgla do Włoch, Czechosłowacyi i Austryi, bardzo nieznaczna stosunkowo ilość do Węgier i Gdańska. Do Polski węgla górnośląskiego idzie obecnie bardzo niewiele, głównie z powodu sporu o niezwrócone rzekomo przez Polskę wagony. Spór ten skończy się z chwilą, gdy się wyjaśni, że pretensye do Polski o niezwrócone wagony są nieuzasadnionemi. Polska otrzymywać będzie całą kontyngentową ilość węgla, a mianowicie około 350.000 ton węgla miesięcznie. W ciągu października wywieziono do Polski zaledwie około 100.000 ton. Wskutek spadku marki niemieckiej węgiel górnośląski stał się obecnie znacznie tańszym od węgla dąbrowskiego i krakowskiego.

Na zapytanie, jakimi względami powodują się przedstawiciele wielkiego przemysłu w dążeniach do ożywienia stosunków z Polską, inż. Kiedroń wyjaśnił, że wielcy przemysłowcy górnośląscy nie zajęli w stosunku do Polski jednolitego stanowiska, a pewna ich część nawet dąży świadomie do wywołania anarchii gospodarczej na G. Śląsku. Mimo wszystko jednak kierunek pojednawczy w stosunku do Polski zyskał między wielkimi przemysłowcami górnośląskimi znaczną liczbę zwolenników. Polska rozporządzać będzie znacznemi ilościami pierwszorzędnych nawozów, mających dla rolnictwa olbrzymie znaczenie. W każdej koksowni na G. Śląsku wyrabiają siarczan amonowy. Takich koksowni jest na całym G. Śląsku 20. Wyrabiały one rocznie około 32.000 ton, czyli 3.200 wagonów siarczanu amonowego. Z ilości tej co najmniej 60 procent przypadnie Polsce. Co do kopalń węgla będą one w stanie konkurować z sobą co do cen. Obecnie trzeba będzie dotrzymać kroku produkcyi górnośląskiej, stojącej na wyższym poziomie. O ile to nastąpi, to produkcya żelaza w innych dzielnicach Polski nie będzie zagrażać żadne niebezpieczeństwo. Na dowód przytoczyć można cyfry następujące: Polska na 30 milionów mieszkańców, przeciętne zapotrzebowanie na głowę liczyć należy na 50 kg rocznie. Jeżeli w pewnych okolicach zapotrzebowanie to jest mniejsze, różnicę wyrównywa Poznańskie, gdzie zapotrzebowanie żelaza wynosiło 90 klg na mieszkańca. Obliczenie powyższe daje 1½ miliona ton produkcyi rocznie, jakiej potrzebuje Polska. Obecna produkcya w hutach polskich, włączając w to już górnośląską, wynosi razem zaledwie 800.000 ton, a więc tylko połowę tego, co Polska potrzebuje. Płynie stąd wniosek, że przyłączenie Górnego Śląska i powstała stąd konkurencya przemysłowa nie powinna wpłynąć szkodliwie na produkcyę innych dzielnic, lecz pobudzić je raczej do intenzywniejszej działalności. Dowóz węgla górnośląskiego może znakomicie przyczynić się do rozszerzenia produkcyi innych dzielnic.

Podniesienie taryfy pocztowej. Minist. poczt i telegrafu wystąpiło do Rady ministrów z projektem podwyższenia od d. 1 grudnia taryfy pocztowej o 50 proc.

Urządzenia gospodarcze konferencyi w Porto Rose. Komisya gospodacza Konferencyi państw sukcesyjnych w Porto Rose ustaliła dotychczas sprawę zakazów przywozu i wywozu, jakie od chwili powstania poszczególnych państw powydawały państwa sukcesyjne. Wszystkie te zakazy mają po upływie pewnego terminu stracić moc obowiązującą. Wyjątki są przewidziane tylko tam, gdzie zostały zawarte oficyalne układy handlowe między poszczególnemi państwami. Postanowiono, że w ciągu najbliższych miesięcy mają poszczególne państwa sukcesyjne zawrzeć ze sobą traktaty handlowe, o ile ich dotychczas jeszcze ni zawarły. Linią wytyczną tych traktatów ma być wolny ruch handlowy. Z tego też powodu w okresie przejściowym nie mają być wydane żadne zakazy przez państwa sukcesyjne, a już istniejące i unormowane traktami handlowemi powinny być złagodzone.

Komisya pocztowa uregulowała sprawę taryf za listy, karty korespondencyjne, pakiety i telegramy. Taryfa ta będzie niższa od zagranicznj. Ponadto postanowiono nawiązać ruch przekazowy z Włochami.

Komisya kolejowa zastanawiała się nad rozdziałem pozostałych części parku kolejowego orz rozpatrywała pretensye poszczególnych państw z tytułu zdobyczy wojennych. Istnieje projekt oddania tych spraw specyalnej podkomisyi do rozważenia, a zmierzający do zarejestrowania pozostałej części parku kolejowego i oddania go do użytku międzypaństwowego. Na wniosek delegata Austryi postanowiono rozpatrzyć projekt zaopatrywania wszystkich kolei w węgiel, ropę i smary w ten sposób, by można było utrzymać ruch normalny. Utworzona więc będzie specyalna komisya międzynarodowa, która będzie miała za zadanie czuwać nad zaopatrzeniem wszystkich kolei w państwach sukcesyjnych i w razie potrzeby subsydyować je.

W końcu na wniosek przedstawiciela Austryi oddano do komisyi projekt [illegible] wspólnych taryf ciężarowych na kolejach.

---

bicz swój podnosił, a co ważniejsza, przecież ich było zawsze dużo, a Ezechielów było mało, a mimo to wszystko — czy pozostał choćby ślad z tych wszystkich mów, które wygłaszali i z tych wszystkich objawień, które widzieli? Czy naród przechował w swej literaturze choć jedno ich słowo? Czy naród ich nie wydzielił, jak każdy zdrowy organizm, walczący o swój byt, wydziela wszystkie pierwiastki obce i niebezpieczne, mogące mu zaszkodzić?

— Dlatego — Ben-arci wstał, wyciągnął się i uśmiechnął się: — „nie bój się mój sługo Jakóbie". Ci co odchodzą od nas, by nie wrócić, nie są nam potrzebni. To są pierwiastki, które stały się obce organizmowi narodowemu i on wydziela je dla zachowania swego bytu. Ale ci, co nam są potrzebnie odejdą od nas, a jeśli odejdą — to wrócą. To są silni, prawdziwi, oryginalni, w których poczucie swoistości przechowuje się bezwiednie i oni też przyjdą do nas bezwiednie, może mimowolnie, może nawet wbrew swej woli. Zbliska i zdaleka przyjdą, z wnętrza zbiorowisk narodu i z wnętrza życia obcego, a wszyscy przyniosą w sobie nasienie, nasienie przyszłości, nadzieję pokoleń!

I znów zaśmiał się:

— Widzisz? Tę litanię umiem na pamięć, jak pac[illegible]. Tej nocy już drugi raz ją powtarzam. Ale wyjdźmy z [illegible] ogrodu, inaczej możesz ją usłyszeć ode mnie i trzeci lub czwarty raz.

Owinął się w burnus, wziął strzelbę i wyszedł.

Noc była pogodna. Najmniejszy obłok nie zasępiał niebieskiego, głębokiego nieba. Ponad obszarami pól i ogrodów unosił się księżyc. Lekki wietrzyk poruszał gałązki, zawiane perełkami dżdżu i rosy. Z pośród gładkich i błyszczących liści przezierały zielono—żółte owoce, duże i piękne, jakby wyjęte z bajki. Szliśmy cicho między alejami, a za każdym podmuchem wiatru, za każdem poruszeniem gałązki lub liścia, spadały na nas krople z kryształu. W kałużach pląsały odłamki światełek i obchodziły cudowne i wesołe święto. Nocny ptak zaśpiewał w swej kryjówce i umilkł. Zapanowała wzniosła cisza. Zdawało mi się, że słyszę bieg gwiazd na niebie.

— Ben-arci! — zagadnąłem mojego towarzysza.

Nie odwrócił się i nie odpowiedział. Ogród był jakby zaczarowany. Złote owoce i szmaragdy. Perły i brylanty. Pasma światła księżycowego na trawie świeciły jak kobierce srebrne. Zdaleka dymiły się ciemno-niebieskie góry Efraim.

— Ben-arci! — zawołałem po raz drugi — Ben-arci! Czy widzisz to wszystko?

Potrząsnął nagle głową, jakby się obudził ze snu. Roześmiał się swym dziecinnym uśmiechem i wyjąkał lekko zmieszany:

— Wybacz nie słyszałem twego pytania. Co?

— Chciałem się zapytać, czy ty to także widzisz?

Popatrzył na mnie ze zdziwieniem. (C. d. n.)

TELEGRAMY.

Niedopuszczenie zastępców niemieckich do rokowań gospodarczych.

Protest rządu niemieckiego.

Katowice. PAT. „Ostdeutsche Morgenpost" **donosi, że komisya międzysojusznicza odmówiła zastępcom niemieckim** do rokowań **gospodarczych z Polską, Lewaldowi** i Göppertowi **prawa wstępu na obszar górnośląski,** gdyż nie **są oni rodowitymi górnoślązakami.**

Katowice. PAT, Wiadomość o niedopuszczeniu **Lewalda i Goepperta** na Górny Śląsk **potwierdza się.**

Katowice. PAT. „Oberschlesischer Courrier" donosi, że rząd niemiecki wystosował w Opolu i w **Paryżu** protest z **powodu nieudzielenia** pełnomocnikom niemieckim gospodarczym pozwolenia na przyjazd na Górny Śląsk.

Dr. Benesz wyjeżdża do Londynu w sprawie kredytów dla Czechosłowacyi.

Praga. PAT. „Czeskie Słowo" dowiaduje się, że prezydent ministrów dr. Benesz zamierza udać się w najbliższym czasie do Londynu, aby ukończyć rokowania w sprawie kredytów dla Czechosłowacyi.

Obsadzenie Węgier zachodnich przez wojska austryackie.

Wiedeń. PAT. (WBK.) Urzędowo donoszą: Na podstawie polecenia rządu rozpoczęła armia austryacka dzisiaj obejmowanie Węgier zachodnich, z wyjątkiem terenu plebiscytowego w okolicy Szogpronia. Ponieważ siłę i uzbrojenie armii ustalono w traktacie pokojowym w St. Germain uniemożliwiają obsadzenie równoczesne całego terytoryum, obsadzenie tegoż terytoryum nastąpi odcinkami. Oddziały armii związkowej w towarzystwie żandarmeryi przekroczyły dzisiaj przed południem granicę Dolnej Austryi i rozpoczęły obsadzać obszar, narazie na północ od terenu plebiscytowego. W ciągu dnia wkroczyły wojska austryackie do Eisenstodt, witane życzliwie przez ludność.

KRONIKA.

Kraków, 15 listopada.

— **Miejski Teatr Opera i Operetka.** Dziś w poniedziałek 14 bm. z powodu generalnej próby z operetki J. Strasuna „Noc w Wenecyi" teatr zamknięty. Jutro we wtorek 15 bm. **słynne arcydzieło** J. Straussa „Noc w Wenecyi", które **danem będzie** również we środę 16 bm. W operetce tej, **którą** reżyseruje p. A. Lelewicz, weźmie **udział cały zespół** operetkowy i baletowy, oraz orkiestra **mandolinistów,** która wykona słynną serenadę **Straussa** w akcie 1-szym. Dyrygować **będzie p. Stefan** Barański. We czwartek dnia 17 bm. **„Halka" opera** Moniuszki. (Premiera).

Aleksander Wesołowski sławny tenor **oper zagranicznych** — pierwszy tenor **opery wielkiej w** Moskwie wystąpi w przejeździe u nas **tylko raz jeden** w niedzielę dnia 20 bm. w **Starym Teatrze w** imprezie Krak. Biura Koncertowego **E. Bujańskl.** Znakomity artysta, którego prasa **zagraniczna pod** względem umiejętności śpiewania **porównuje ze** śpiewakami tej miary co Caruso, **Smirnos i Plecayer** odtworzy na koncercie krakowskim **bogaty** program, złożony z aryi i pieśni. **Bilety są już do** nabycia u Br. Lipskich — **Sławkowska 8.**

Józef Szigeti, słynny skrzypek **węgierski koncertować** będzie tylko raz jeden **w Krakowie we** wtorek 22 bm. w Starym Teatrze. **Pokup na bilety,** na występ tego świetnego artysty, **którego każdy** występ na estradach zagranicznych „**wywołuje** zrozumiałą sensacyę — jest wyjątkowy.

—o-o—

REPERTUAR TEATRU IM. J. SŁOWACKIEGO

Poniedziałek: „Bajki" Bałuckiego.

Wtorek: „Bajki" Bałuckiego.

TEATR MIEJSKI: OPERA I OPERETKA

Poniedziałek: Teatr zamknięty.

Wtorek: „Noc w Wenecyi" operetka J. Straussa (premiera).

REPERTUAR TEATRU „BAGATELA"

Poniedziałek: „Płomień" Hansa Müllera.

Wtorek: „Płomień".

REPERTUAR OPERETKI W NOWOŚCIACH

Poniedziałek: „Niech mnie dyabli wezmą"

Wtorek: „Niech mnie dyabli wezmą"

Nakładem Spół. Wydawniczej. Red. nacz.: Dr. Ign. Schwarzbart. Red. odpow.: Maks. Feldman. Nowa Drukarnia Dziennikowa, ul. Orzeszkowej 7